

พระราชอัจฉริยภาพด้านดนตรี

ดร.สุกรี เจริญสุข

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชสยามมมินทรราชิราช พระมหากษัตริย์ในรัชกาลปัจจุบัน ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีพระปรีชาสามารถทางดนตรีสูงมากพระองค์หนึ่ง ในฐานะนักดนตรี ทรงเป็นนักดนตรีที่มีพระปรีชาสามารถในการบรรเลงเยี่ยงนักดนตรีอาชีพ ในฐานะดุริยิกวี ทรงพระราชนิพนธ์เพลงไว้ถึง 46 เพลง ซึ่งเป็นที่นิยมของคนไทยและชาวต่างประเทศเป็นอย่างมาก บทเพลงของพระองค์ท่านถูกนำมาบรรเลงในรูปแบบต่างๆ มากมาย ทั้งที่บรรเลงในลีลาเพลงแจ๊ส คลาสสิก เพลงสมัยนิยม บทเพลงขับร้อง และบทบรรเลง

เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2507 สถาบันการดนตรีเมืองเวียนนา (The Institute of Music and Arts of the City of Vienna) ได้ถวายประกาศนียบัตรและสมาชิกกิตติมศักดิ์ให้กับพระองค์ ในปี พ.ศ. 2530 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้ถวายปริญญาดุริยางคศาสตรบัณฑิต สาขาดนตรี ในปี พ.ศ. 2536 มหาวิทยาลัยมหิดลถวายปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาดนตรี แต่พระองค์ท่าน

ปลายปี พ.ศ. 2536 มหาวิทยาลัยมหิดลได้จัดตั้งโครงการวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ขึ้น เพื่อที่จะจัดการเรียนการสอนวิชาการดนตรีในระดับอุดมศึกษาอย่างจริงจังมากขึ้น ให้สามารถเปิดสอนในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกได้ทุกสาขาวิชา เพื่อพัฒนาวิชาการดนตรี ผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ทั้งด้านครุดนตรี นักวิชาการดนตรีและการแสดง โครงการจัดตั้งวิทยาลัยดุริยางคศิลป์เป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชสยามมมินทรราชิราช ที่พระองค์เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ 50 ปี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักดนตรีที่ยิ่งใหญ่ ทรงเป็นดุริยิกวีที่ยิ่งใหญ่ และทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ทรงศึกษาและฝึกดนตรีเยี่ยงนักดนตรีอาชีพ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชสยามมมินทรราชิราช พระมหากษัตริย์ในรัชกาลปัจจุบัน (รัชกาลที่ 9) ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีพระราชประวัติว่าทรงเกี่ยวพันกับการดนตรีมาตั้งแต่สมัยที่ยังทรงเป็นสมเด็จพระอนุชาธิราชในรัชกาลที่ 8 ขณะที่ทรงศึกษาอยู่ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ได้ทรงฝึกเครื่อง

ดนตรีที่โปรดมากที่สุดคือ Clarinet และ Saxophone ทั้งนี้ทรงได้รับการถวายการสอน และฝึกตามแบบฉบับการศึกษาดนตรีอย่างแท้จริง โดยทรงเรียนดนตรีทั้งในลีลาคลาสสิกและลีลาดนตรีแจ๊ส ทั้งๆ ที่ทรงมีพระราชหฤทัยโปรดที่จะทรงดนตรีแบบแจ๊สมากกว่า แต่ก็ยังต้องทรงฝึกดนตรีในลีลาดนตรีคลาสสิกด้วย พระอาจารย์ได้ถวายคำแนะนำให้ทรงฝึกอย่างเข้มงวดนานกว่า 2 ปี เมื่อได้ทรงฝึกฝนดนตรีขั้นพื้นฐานพอสมควรแล้ว จึงเริ่มทรงดนตรีไปในแนวแจ๊ส โดยทรงฝึกเครื่องเป่ากับแผ่นเสียงของวงดนตรีที่มีชื่อเสียง เช่น วงดนตรีของซิดนีย์ บาร์เชต์ (Sydney Bachet) ซึ่งเป็นนักเป่า Soprano Saxophone ที่มีชื่อเสียงของโลก พระองค์ทรงมีพระปรีชาสามารถในการทรงเป่าโซปราโนแซกโซโฟนได้ดีที่สุดพระองค์หนึ่ง พระองค์ทรงเครื่องดนตรีหลากหลายชนิด อาทิ ทรงเปียโน (Piano) ทรงเป่าแซกโซโฟน ทั้งตระกูลโซปราโนแซกโซโฟน (Soprano Saxophone) อัลโตแซกโซโฟน (Alto Saxophone) เทเนอร์แซกโซโฟน (Tenor Saxophone) บาริโตนแซกโซโฟน (Baritone Saxophone) ทรงเป่าคลาริเน็ต (Clarinet) บางครั้งก็ทรงเป่าทรัมเป็ต (Trumpet) และคอร์เน็ต (Cornet) ซึ่งเป็นเครื่องแตร ทรงเป็นดุริยางค์ นักประพันธ์เพลง ครั้นเมื่อเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติแล้ว จึงได้ทรงเปียโนเพื่อทรงใช้ประกอบในการพระราชนิพนธ์เพลงและทรงเปียโนเพื่อร่วมกับวงดนตรีเป็นการส่วนพระองค์อีกด้วย

ในสมัยที่ทรงดนตรีร่วมกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลอยู่นั้น ได้ทรงแสดงความสามารถที่จะทรงพระราชนิพนธ์เพลงขึ้นเป็นตอนเป็นตอนแล้ว แต่ยังไม่ทันครบเพลงก็ทรงหยุดไป เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินตามเสด็จสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จนิวัตพระนครในปี พ.ศ. 2488 นั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำนักดนตรีสมัครเล่นเข้าไปร่วมบรรเลง อาทิ ม.ล.อุดม สนิทวงศ์ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช นายวิลาศ บุญนาคน เป็นต้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบัน ทรงสนพระทัยการดนตรีในฐานะนักดนตรีและในฐานะนักประพันธ์เพลง เมื่อทรงทราบว่า ม.จ.จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ทรงเป็นนักแต่งเพลงสมัครเล่นด้วยผู้หนึ่ง จึงมีพระราชดำรัสสั่งให้เข้าเฝ้าฯ และให้นำเพลงที่ทรงแต่งไปถวายเป็นตัวอย่างด้วย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ทรงมีพระราชดำรัสถามถึงการแต่งเพลงว่ามีปัญหาอะไรบ้าง ม.จ.จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ได้กราบบังคมทูลว่า ยังไม่สามารถแต่งเพลงบลูส์ (Blues) ได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลจึงทรงสาธิตเพลงบลูส์ด้วยเปียโน แล้วโปรดเกล้าฯ ให้พระราชอนุชาทรงเป็นผู้บรรยาย ม.จ.จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ จึงถวายความเห็นเห็นว่า เมื่อพระองค์ทรงมีพื้นฐานทางดนตรีมาอย่างดี น่าจะทรงพระราชนิพนธ์เพลงด้วยพระองค์เอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ทรงมีพระราชดำรัสว่า พระองค์ท่านเองจะไม่ทรงพระราชนิพนธ์ แต่พระราชอนุชาควรที่จะทรงพระราชนิพนธ์ต่อ เพราะทรงได้ดีแล้วเป็นตอนเป็นตอน แต่ยังไม่ทันครบเพลงเท่านั้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงสรุปพระราชทานให้ ม.จ.จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ไปทรงแต่งเพลงบลูส์ตามที่ได้พระราชทานข้อแนะนำ โดยพระองค์เองก็จะทรงพระราชนิพนธ์ด้วย ประมาณต้นปี

พ.ศ. 2489 ขณะนั้นยังทรงเป็นสมเด็จพระอนุชาธิราชอยู่ เมื่อได้ทรงพระราชนิพนธ์เสร็จแล้ว จึงได้ทรงนัดหมายให้ ม.จ.จักรพันธ์เพ็ญศิริ เข้าเฝ้าฯ และให้ทรงช่วยประพันธ์คำร้องด้วย ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา จึงทรงพระราชนิพนธ์เพลงขึ้น และได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานเพลงไปยังวงดนตรีต่างๆ ในสมัยนั้น เช่น วงดนตรีสุนทราภรณ์ วงดนตรีดุริยโยธิน และวงดนตรีประจำมหาวิทยาลัยต่างๆ ในโอกาสต่อมาด้วย

เพลงที่ทรงพระราชนิพนธ์เพลงแรกคือ เพลง “แสงเทียน” เป็นเพลงบลูส์ แต่เนื่องจากมีพระราชประสงค์ที่จะทรงแก้ไขให้ดีขึ้น จึงยังไม่โปรดเกล้าฯ พระราชทานออกมา แต่ได้โปรดเกล้าฯ เพลงพระราชนิพนธ์ “ยามเย็น” และเพลง “สายฝน” ออกมาก่อน ซึ่งเป็นที่ซาบซึ้งและประทับใจของพลกนิกรเป็นอย่างมาก ต่อมาสถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยต่างๆ ได้ขอพระราชทานเพลงประจำมหาวิทยาลัย เริ่มจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ขอพระราชทานก่อน โดยมี ม.ร.ว.สุมนชาติ สวัสดิ์กุล เป็นผู้ขอพระราชทาน เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์ทำนองและโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้แล้ว ทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ขอพระราชทานคำร้องอีก ซึ่งได้โปรดเกล้าฯ ให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดแต่งคำร้องเองและส่งมาถวายในภายหลัง จากนั้นสถาบันอื่นๆ จึงได้ขอพระราชทานเพลงประจำสถาบัน ซึ่งก็ได้พระราชทานให้ด้วย

ในวันสงกรานต์ปีเก่าต้อนรับปีใหม่ระหว่างปี พ.ศ. 2494 - 2495 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชประสงค์จะพระราชทานพรให้แก่พลกนิกร โดยใช้บทเพลงแทนการพระราชทานพร จึงโปรดเกล้าฯ ให้ผู้ใกล้ชิดตร่วมกันแต่งเพลง “พรปีใหม่” ขึ้น และได้โปรดเกล้าฯ ให้ ม.จ.จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ ทรงเป่า Saxophone ในช่วงแรกและช่วงที่สาม โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงเป่าต่อในช่วงที่สองและช่วงที่สี่ สลับไปจนครบทำนองเป็นเพลง แล้วทรงประพันธ์คำอวยพรลงในบทเพลงตอนนั้นเลย เนื่องจากในคืนวันนั้นมีเวลาจำกัด จึงโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้แก่วงดนตรีได้เพียง 2 วงเท่านั้น คือวงดนตรีของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และวงดนตรีสุนทราภรณ์ซึ่งกำลังแสดงอยู่ที่โรงหนังเฉลิมไทย เพลง “พรปีใหม่” นี้บรรเลงกันเรื่อยมาทุกๆ ปี กลายเป็นเพลงปีใหม่กระทั่งปัจจุบัน เพลงพระราชนิพนธ์ทุกเพลงเป็นที่ซาบซึ้งของพลกนิกรเป็นอันมาก เพราะนอกจากจะมีความไพเราะอย่างวิเศษแล้ว ยังเป็นเพลงที่มีคติประโยชน์น่านับการ จึงได้มีผู้ขอพระราชทานเพลงพระราชนิพนธ์ และโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้แก่เหล่าทหารหาญเป็นลำดับมา คือ เพลงมาร์ชราชวัลลภ ธงชัยเฉลิมพล มาร์ชราชนาวิกโยธิน เป็นต้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ นอกจากทรงมีพระปรีชาสามารถในศิลปะการดนตรีแล้ว ยังทรงมีพระปรีชาสามารถในงานศิลปะการละครด้วย โดยได้ทรงพระราชนิพนธ์เพลงชุดแสงเดือนขึ้น เป็นเพลงพระราชนิพนธ์ที่ใช้ประกอบการแสดงระบำปลายเท้า (บัลเลต์) ซึ่งได้เปิดการแสดง ณ เวทีลีลาศสวนอัมพร ปรากฏว่าเป็นที่นิยมของประชาชนโดยทั่วกัน และอยู่ในความทรงจำของประชาชนมาจนปัจจุบันนี้ หลังจากเพลงพระราชนิพนธ์ชุดแสงเดือนแล้ว ได้ทรงพระราชนิพนธ์เพลงประกอบการแสดงอีกคือ ชุดมโนราห์ (Kinari Suite) โดยทรงแยกและเรียบเรียงเสียงประสาน แล้วโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้วงดนตรีนำไปบรรเลง และได้มีการ

บรรเลงประกอบการแสดงด้วย ปรากฏว่าเป็นที่ตื่นตาตื่นใจอย่างยิ่ง นับได้ว่าเพลงพระราชนิพนธ์ชุดดังกล่าวเป็นเครื่องพิสูจน์ได้ว่า ทรงมีพระปรีชาสามารถในการพระราชนิพนธ์เพลงทุกประเภท ทั้งเพลง Pop, Light Music และ Classic ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์คำร้องเป็นภาษาอังกฤษ ได้แก่เพลง Still on My Mind, No Moon และ Dream Island

ต่อมาเมื่อภาวะการณ์บ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีน้ำพระทัยเต็มเปี่ยมไปด้วยความห่วงใยและความเสียสละเพื่อพสกนิกร พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์เพลงปลุกใจเพื่อเป็นกำลังใจให้แก่ประชาชน แสดงออกซึ่งความรักชาติ เสียสละเพื่อส่วนรวม และเพื่อให้พสกนิกรร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาชาติบ้านเมือง ทรงพระราชนิพนธ์เพลง “ความฝันอันสูงสุด” และเพลง “เราสู้” เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2495 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานเพลง “ยิ้มสู้” ให้แก่โรงเรียนสอนคนตาบอดเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่คนตาบอด ส่วนเนื้อร้องภาษาอังกฤษนั้น ม.จ.จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ได้แปลงจากบทกลอนชื่อ Smiles ในหนังสือ Bed Time Stories

นอกจากจะทรงอัจฉริยะในเรื่องการพระราชนิพนธ์เพลงแล้ว ยังทรงพระปรีชาสามารถอย่างยิ่งในการทรงดนตรีอีกด้วย ซึ่ง ม.จ.จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ทรงเล่าว่า ในระหว่างที่ทรงพระประชวรอยู่ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และในระยะเวลาที่ทรงพักฟื้นอยู่นั้น คณะแพทย์ผู้ถวายการรักษาได้ห้ามมิให้ทรงเล่นเครื่องเป่าทุกชนิด ในวันหนึ่งได้โปรดเกล้าฯ ให้ ม.จ.จักรพันธ์เพ็ญศิริ ทรงเป่าแซกโซโฟน เฉพาะเพียงให้เป่าออกเสียงถวาย โดยที่ ม.จ.จักรพันธ์เพ็ญศิริ ประทับลงกับพื้น แล้วพระองค์ท่านทรงเอื้อมพระหัตถ์ไปโอบ แล้วทรงใช้นิ้วพระหัตถ์กดค้อนแซกโซโฟนบรรเลงเป็นเพลงขึ้น ปรากฏเป็นเสียงแซกโซโฟนที่ไพเราะมาก ทำให้สมเด็จพระราชชนนีซึ่งประทับอยู่อีกห้องหนึ่งตกพระทัย รีบเสด็จเข้าไปทอดพระเนตร พร้อมด้วยข้าราชการบริพารและคณะแพทย์ ซึ่งพากันตกใจวิ่งเข้าไปเฝ้ากันเป็นการใหญ่ จึงกลายเป็นเรื่องน่าแปลกใจอย่างยิ่งที่ ม.จ.จักรพันธ์เพ็ญศิริ ทรงเป็นผู้เป่าเฉพาะลมให้ออกเสียงถวาย แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้นิ้วพระหัตถ์กดค้อนนิ้วบรรเลง

พระปรีชาสามารถในด้านการดนตรีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่เพียงแต่จะสร้างความประทับใจให้แก่พสกนิกรชาวไทยเท่านั้น แต่ยังสามารถมีบทบาทสำคัญและเป็นที่ยอมรับของชาวต่างประเทศเป็นอย่างยิ่ง เมื่อครั้งเสด็จเมืองเวียนนา นครแห่งดนตรี โดยมีวงดนตรีนิเตอร์ เอสเตอร์ไรซ์ โทนคินส์เลอร์ ออร์เคสตรา (NOe. Tonkünstler Orchestra) ซึ่งควบคุมโดย ไฮน์ส วอลล์เบอร์ก (Heinz Wallberg) ได้อัญเชิญเพลงพระราชนิพนธ์ชุด มโนราห์ สายฝน ยามเย็น มาร์ชราชนาวิกโยธิน และเพลงมาร์ชราชวัลลภ ซึ่งจัดบรรเลง ณ คอนเสิร์ตฮอลล์กรุงเวียนนา เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2507 ครั้งนั้นสถานีวิทยุกระจายเสียงของรัฐบาลออสเตรียได้ส่งกระจายเสียงเพลงและเสนอข่าวนี้ไปทั่วประเทศ นับเป็นครั้งแรกที่พระมหากษัตริย์แห่งทวีปเอเชียได้ทรงเข้าไปมีบทบาทอันสำคัญยิ่งในนครแห่งดนตรีนี้ด้วย หลังจากนั้น ในวันที่ 5 ตุลาคม 2507 ทางรัฐบาลออสเตรียได้ถวายปริญญาและสมาชิกกิตติมศักดิ์หมายเลขที่ 23 แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ สถาบันการดนตรีและศิลปะแห่งกรุง

เวียนนา ปรากฏพระนามอยู่บนแผ่นหินสลักของสถาบัน ทั้งๆ ที่สถาบันแห่งนี้มีกำเนิดมาช้านานแล้ว และทรงเป็นชาวเอเชียแต่เพียงพระองค์เดียวที่ทรงได้รับการถวายพระเกียรติให้ทรงเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์นี้ นับเป็นเรื่องที่น่าภาคภูมิใจของพลกนิกรชาวไทยทุกคนด้วยอย่างยิ่ง

ผลงานเพลงพระราชนิพนธ์เป็นเครื่องพิสูจน์ได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระปรีชาสามารถพร้อมมูลในทุกๆ ด้าน พระองค์ทรงเป็นนักดนตรี นักประพันธ์เพลง นักเรียบเรียงเสียงประสาน ที่ทรงพระปรีชาสามารถอย่างสูงยิ่ง ทรงเป็นนักแซกโซโฟน นักคลาริเน็ต นักทรัมเป็ต และนักเปียโน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระปรีชาสามารถทางดนตรีเป็นพิเศษ ทั้งคลาริเน็ตและแซกโซโฟน มีนักดนตรีที่มีชื่อเสียงของโลกเดินทางมาแสดงในเมืองไทย และได้บรรเลงร่วมวงกับพระองค์ท่าน ทรงบรรเลงอย่างคิดปฏิภาณ (Improvisation) ได้อย่างคล่องแคล่วและฉับพลัน อาทิ เบนนี่ กูดแมน (Benny Goodman) นักคลาริเน็ต แจ็ค ทีการ์ดเดน (Jack Teagarden) ซึ่งเป็นนักระนาดฝรั่ง โลออนเนล แฮมป์ตัน (Lionel Hampton) นักทรอมโบน นอกจากนั้นยังมี สแตน เก็ตซ์ (Stan Getz) ซึ่งเป็นนักแซกโซโฟนเอกของโลกอีกคนหนึ่ง

นักดนตรีที่ตินั้นหายาก นักดนตรีที่ดีและประพันธ์เพลงด้วยนั้นหายากยิ่งขึ้นไปอีก และถ้าหากจะหานักดนตรี นักประพันธ์เพลง และเป็นพระมหากษัตริย์ด้วยแล้ว มีเพียงพระองค์เดียวเท่านั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักดนตรี ทรงเป็นดุริยางค์ และทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์เดียวที่ทรงเป็นนักดนตรี ทรงพระราชนิพนธ์เพลงไว้ดุจนักดนตรีอาชีพ พระบรมราโชวาทที่เกี่ยวกับการดนตรี พระบรมราโชวาทพระราชทานเนื่องในงานสังคีตมงคล ครั้งที่ 2 ณ เวทีลีลาศสวนอัมพร วันพฤหัสบดี ที่ 31 กรกฎาคม 2512 ความตอนหนึ่งว่า

“...ดนตรีนี้มีไว้สำหรับให้บันเทิง แล้วก็ให้จิตใจสบาย ดนตรีนี้คือเสียง แต่สิ่งประกอบยังมีว่าเสียงนั้นเป็นเสียงอะไร นั้นนะ ยังเป็นคุณภาพของเสียง ...พวกเราเป็นนักดนตรี นักเพลง นักเกี่ยวข้องกับเรื่องศิลปะในด้านการแสดง การแสดงโดยเฉพาะดนตรี พวกเราที่มีความสำคัญมากไม่ใช่น้อยสำหรับส่วนรวม เพราะว่าดนตรีนั้นเป็นสิ่งหนึ่งที่จะแสดงออกซึ่งความรู้สึกของชนหมู่หนึ่ง ในที่นี้ชนคนไทยก็คือประชาชนคนไทยทั้งหลาย จะแสดงความรู้สึกออกมา หรือจะรับความรู้สึกที่แสดงออกมา ก็ด้วยดนตรี พวกเราที่เป็นนักเพลงนักดนตรีจึงมีความสำคัญยิ่ง...”

พระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่ชาวคณะสุนทราภรณ์ เนื่องในวาระครบรอบ 30 ปี สุนทราภรณ์ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2512 ความตอนหนึ่งว่า

“...เดี๋ยวนี้สังเกตเห็นว่า เพลงมีทางดีและทางเสียได้ 2 อย่าง ถ้าอย่างที่ดี ก็ทำให้ไม่เสื่อมเสียด้านศีลธรรม และส่วนดีนั้นก็ชักจูงให้คนประกอบอาชีพในทางถูกต้องเหมาะสม ไม่ทำลาย

บ้านเมือง ในส่วนเสียนั้นข้อหนึ่งก็คือ ทำให้เสื่อมเสียในศีลธรรม ข้อสองก็คือ เสื่อมในความรักชาติ รักประเทศ ทั้งสองอย่าง ถ้าตั้งใจทำก็ทำได้ จะทำให้ประชาชนไม่ทำลายศีลธรรม หรือทำให้มีเพลงที่ช่วยให้รักชาติ ไม่ทำลายชาติ แต่ว่ามีเหมือนกันที่เพลงทำลายบ้านเมือง และทำลายความเป็นปึกแผ่นของบ้านเมือง เราจึงต้องพยายาม ความพยายามนั้นก็มิได้ 3 อย่างคือ

1. ตั้งใจดีต่อบ้านเมือง ต่อศิลปะ
2. เป็นส่วนที่ตั้งใจร้ายต่อบ้านเมือง
3. ไม่ดีไม่ร้าย ทำเพียงแต่จะหากิน

พวกเราอย่าอยู่อย่างพวก 2 กับ 3 การทำมาหากินนั้นเราก็ทำ แต่อย่าทำลายศีลธรรม และอย่าทำลายชาติหรือศิลปะ...”

พระบรมราชาบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่คณะกรรมการประกวดแผ่นเสียงทองคำ ศิลปิน นักแสดง นักวิชาการประกวดภาพยนตร์ คณะกรรมการจัดงานประกวดภาพยนตร์ ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต วันพุธที่ 9 กรกฎาคม 2518 ความตอนหนึ่งว่า

“...ศิลปะการดนตรี การเพลง การแสดงนั้น เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับบุคคลทุกคน จะเป็นในประเทศไทยหรือต่างประเทศที่ไหนก็ตาม ก็ถือว่าดนตรีคือการแสดง ถือว่าเพลงเป็นส่วนสำคัญ เพราะเป็นการแสดงออกมาซึ่งจิตใจที่มีอยู่ในตัว จิตใจนั้นจะมีอย่างไร เพลง หรือการแสดงดนตรี หรือการแสดงภาพยนตร์ แสดงละคร ก็ได้แสดงออกซึ่งความคิด หมายถึงความดีที่มีอยู่ในตัวได้ทั้งนั้น

นอกจากนั้น ก็สามารถที่จะแสดงความคิดในทางอื่นก็ได้ เช่น แม้จะลัทธิการเมือง หรือความรู้สึกในชาติบ้านเมือง ความรู้สึกในเรื่องของมวลมนุษยชาติ ก็ออกมาได้ทั้งนั้น อยู่ที่บุคคลเท่านั้นเองที่จะแสดงออกมาอย่างไร สำหรับผู้ที่เป็นศิลปินในด้านเพลง ในด้านแสดงดนตรี ในด้านแสดงละคร หรือภาพยนตร์ในประเทศไทย ข้าพเจ้าเข้าใจว่า มีจิตใจอยู่อย่างเดียวคืออยากที่จะทำให้ประเทศชาติอยู่เป็นปึกแผ่น และเพื่อให้ประเทศชาติเป็นปึกแผ่นนั้นมีวิธีอย่างหนึ่งซึ่งดีมากที่สุดคือ แสดงว่าประเทศไทยเรามีจิตใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหรือจะว่ามีเอกลักษณ์คือมีการแสดงออกมาได้ว่า คนไทยเรามีประเทศชาติ คนไทยเรามีประวัติศาสตร์ที่ยืนนานมานานเป็นร้อยๆ ปี เราชรักรักษามาได้แล้ว ก็ทำให้มีความเป็นไทยอยู่ในจิตใจแก่ๆ ความเป็นไทยที่มีอยู่ในจิตใจจะออกมาทางศิลปะ ...แต่ถ้าไม่ระมัดระวังและไปเชื่อว่า ดนตรีต้องเป็นอย่างอื่น ไม่ใช่การซึ่งมีอยู่ในใจแท้ๆ แต่เป็นการเรียกว่าการรับจ้าง...”

พระบรมราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโอกาสที่คณะกรรมการของสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทยฯ เฝ้าทูลเกล้าฯ ถวายเงินเพื่อสมทบทุน “โครงการพัฒนาตามพระราชประสงค์” ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต วันพุธที่ 16 ธันวาคม 2524 ความตอนหนึ่งว่า

“...การดนตรีนี้จึงมีความสำคัญสำหรับประเทศชาติ สำหรับสังคม ถ้าทำดี ๆ ก็ทำให้คนเขามีกำลังใจที่จะปฏิบัติงานการ ก็เป็นหน้าที่ส่วนหนึ่งที่ทำให้ความบันเทิง ทำให้คนที่กำลังท้อใจมีกำลังใจขึ้นมาได้ คือเราใจได้ คนกำลังไปทางหนึ่งทางที่ไม่ถูกต้อง ก็อาจจะดึงกลับมาในทางที่ถูกต้องได้ ฉะนั้น ดนตรีนี้ก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง จึงพูดได้กับท่านทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการดนตรีในรูปการณต่างๆ ว่ามีความสำคัญและต้องทำให้ถูกต้อง ต้องทำให้ดี ทั้งถูกต้องในทางหลักวิชาของการดนตรีอย่างหนึ่ง และก็ต้องตามหลักวิชาของผู้ที่มีศิลปะ มีธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ก็จะทำให้เป็นประโยชน์อย่างมาก เป็นประโยชน์ทั้งต่อส่วนรวมทั้งส่วนตัว เพราะก็อย่างที่กล่าวไว้ว่า เพลงนี้มันเกิดความปิติภายในของตัวเองได้ ความปิติในผู้อื่นได้ ก็เกิดความดีได้ ความเสียก็ได้ ฉะนั้นก็ต้องมีความระมัดระวังให้ดี...”

ลำดับปีพุทธศักราชที่ทรงพระราชนิพนธ์เพลง

- 2489 เพลง สายฝน (Falling Rain) แสงเทียน (Candle Light Blues) ยามเย็น (Love at Sundown) ใกล้รุ่ง (Near Dawn)
- 2490 เพลง ชะตาชีวิต (The H.M. Blues) ดวงใจกับความรัก (Never Mind the H.M. Blues)
- 2492 เพลง มหาจุฬาลงกรณ์ (Chulalongkorn Alma Mater) อาทิตย์อัสดง (Blue Day) เทวพาคู่ฝัน (Dream of Love Dream of You) คำหวาน (Sweet Words)
- 2493 เพลง แก้วตาขวัญใจ (Lovelight in My Heart)
- 2495 เพลง พรปีใหม่ (New Year Greetings) ยิ้มสู้ (Smiles) มาร์ชธงชัยเฉลิมพล (The Colours March)
- 2496 เพลง ยามค่ำ (Twilight) มาร์ชราชวัลลภ (The Royal Guards March)
- 2497 เพลง ศุกร์สีญลักษณ์ (Friday Night Rag) เมื่อใสมส่อง (I Never Dreamed) ลมหนาว (Love in Spring)
- 2498 เพลง Oh I Say, Can't You Ever See, Lay Kram goes Dixie
- 2499 เพลง คำแล้ว (Lullaby)

- 2500 เพลง สายลม (I Think of You) ไกลกังวล
- 2501 เพลง แสงเดือน (Magic Beams)
- 2502 เพลง ฝัน (Somewhere Somehow) Alexandra, มาร์ชนาวิกโยธิน (The Royal Marines March) มโนราห์ (The Kinari Suite): The Nature Waltz, The Hunter, Kinari Waltz มโนราห์: ภิรมย์รัก (The Kinari Suite: A Love Story)
- 2506 เพลง When (ทำนองเพลงไกลกังวล) ธรรมศาสตร์ (Thammasat Alma Mater)
- 2508 เพลง ในดวงใจนิรันดร์ (Still on My Mind) เกาะในฝัน (Dream Island), Old-Fashioned Melody, No Moon
- 2509 เพลง เพลินภูพิงค์ แว่ว (Echo) เกษตรศาสตร์ (Kasetsart Alma Mater)
- 2510 เพลง เตือนใจ (ทำนองเพลง Old-Fashioned Melody)
- 2512 เพลง ไร้เดือน (ทำนองเพลง No Moon)
- 2514 เพลง ความฝันอันสูงสุด
- 2516 เพลง แผ่นดินของเรา (ทำนองเพลง Alexandra) เราสู้
- 2538 เพลง รัก เมฆุไข (ไขเจียว) เมื่อเดือนมกราคม 2538 ทรงพระราชทานเพลง "รัก" ทำนองในพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และคำร้องในพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งได้พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย ทั้งเทป แผ่นเสียง และซีดีเพลงพระราชนิพนธ์

ผลงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ถูกนำไปบรรเลงในรูปแบบต่างๆ มากมายและหลากหลาย ทั้งที่เป็นเทป แผ่นเสียง (Long Play) และเป็นแผ่นซีดี (Compact Disc) จากทำนองเพลงดั้งเดิม ก็ถูกนำไปถ่ายทอดในหลากหลายลีลา เพลงร้อง เพลงบรรเลง ทั้งในลีลาเพลงแจ๊ส เพลงสมัยนิยม และเพลงคลาสสิก มีตั้งแต่บรรเลงด้วยเครื่องดนตรีชิ้นเดียวอย่างกีตาร์คลาสสิกหรือเปียโนไปกระทั่งวงขนาดใหญ่ (Big Band) และวงออร์เคสตรา (Orchestra)

ตัวอย่างเทป แผ่นเสียง และซีดีเพลงพระราชนิพนธ์ ที่พอจะรวบรวมมาได้จำนวนหนึ่ง ทั้งนี้ยังมีเทป แผ่นเสียง และซีดีอีกหลายชุดที่ไม่สามารถนำมาเสนอในที่นี้ได้ แต่มีความหวังไว้ว่าจะมีการเก็บรวบรวมให้ครบมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ อย่างไรก็ตามในปี 2538-2539 มีเพลงพระราชนิพนธ์ที่จะออกมาใหม่อีกหลายชุดเนื่องในวโรกาสเฉลิมพระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติ ครบ 50 ปี

1. เพลงพระราชนิพนธ์ Music Composed by H.M. the King บริษัทเมโทรแผ่นเสียง-เทป MT181,

MT 182, MT 183, MT 184, MT 185 แผ่นเสียงชุดนี้เป็นแผ่นเสียง เทป และซีดี 5 ชุด เป็นการรวบรวมผลงานเพลงพระราชนิพนธ์ ทั้งที่เป็นเพลงบรรเลง และเพลงที่ขับร้องทั้งหมด 46 เพลง ผลงานการเรียบเรียงเสียงประสาน โดยนักดนตรีแจ๊สชาวต่างประเทศที่มีชื่อเสียง นักดนตรีเหล่านี้เข้ามาอยู่เมืองไทย ประกอบอาชีพเล่นดนตรีในไนท์คลับ และห้องบันทึกเสียง

ผู้ที่เรียบเรียงเสียงประสานประกอบด้วย กังวาล ชลกุล (มิสเตอร์กั๋ง นักดนตรีชาวเกาหลี มีผลงานการเรียบเรียงเสียงประสานเพลงไทยไว้มากมาย เป็นหัวหน้าวงศรีกรุง) ผลงานของโรเจอร์ เฮอเรธา และอดิง อริส ไทรินาส (นักดนตรีชาวฟิลิปปินส์ ต่อมาเขียนนิพนธ์ดนตรี ใช้ชื่อปัญญา ในหนังสือพิมพ์ The Nation)

นักร้องประกอบด้วย สวลี ผกาพันธุ์ สุเทพ วงศ์กำแหง อานินทร์ อินทรเทพ สามารถ บริบูรณ์ จินตนา สุขสถิตย์ มนต์รี (ไม่ทราบนามสกุล) นุชยา รัชชี และเพลงบรรเลง

เพลงพระราชนิพนธ์ชุดนี้เป็นเพลงพระราชนิพนธ์ที่คุ้นหูมากที่สุด เนื่องจากเรียบเรียงเป็นเพลง Big Band และขับร้องโดยนักร้องยอดเยี่ยม ประชาชนส่วนใหญ่จะได้ยินเพลงชุดนี้จากสื่อวิทยุและโทรทัศน์

2. เพลงความฝันอันสูงสุด วงสุนทราภรณ์ ขับร้องโดย ยรรยงค์ เสลานนท์ บริษัทเมโทรแผ่นเสียง-เทป SA-004 ผลงานการบันทึกเสียงของคณะสุนทราภรณ์ เป็นแผ่นซีดี ในชุดนี้มีเพลงพระราชนิพนธ์เพียงเพลงเดียว คือเพลงความฝันอันสูงสุด ขับร้องโดย ยรรยงค์ เสลานนท์ นอกจากนั้นเป็นเพลงปลุกใจของคณะสุนทราภรณ์ทั้งสิ้น

3. เพลงพระราชนิพนธ์ 9 เพลงพระราชนิพนธ์ ชุดแสงเทียน บริษัท คีตาเรคคอร์ดส จำกัด RTCD.0133 คณะเจ็ลลิ่งและศิลปินค่ายคีตา เลือกเพลงพระราชนิพนธ์จำนวน 9 เพลง แล้วนำมาเรียบเรียงเสียงใหม่ เป็นเพลงร้อง นักร้องประกอบด้วย นริศระจ่าง คันธมาศ คณะ Coco Jazz คณะมะลิลาปราณีเลียน คณะเจ็ลลิ่ง อังศณา ช่างเศวด และเพลงบรรเลง สีไวโอลินโดย นพ โสทธิพันธุ์

เพลงพระราชนิพนธ์ในแผ่นเสียงชุดนี้ ประกอบด้วย แสงเทียน สายฝน ไกลรุ่ง อาทิตย์อัสดง ชะตาชีวิต ยามเย็น ไร่เดือน แก้วตาขวัญใจ พรปีใหม่

4. Thailand โดย Richard Clayderman ของมูลนิธิแผ่นดินธรรม Richard Clayderman ชื่อจริงว่า Philippe Pages เริ่มเรียนดนตรีที่สถาบันการดนตรีแห่งกรุงปารีส (Paris Conservatoire of Music) ตั้งแต่อายุได้ 12 ขวบ มีพื้นฐานการเรียนเปียโนคลาสสิกเป็นอย่างดี ต่อมาได้หันเหลילהเพลงไปเล่นดนตรีสมัยนิยม ครั้นอายุได้ 22 ปี ผ่านการคัดเลือกให้เล่นเพลงบรรเลงที่เรียบเรียงเสียงขึ้นมาใหม่ในลילהเพลงสมัยนิยม

ผลงานเพลงชุด Ballade Pour Adeline เขาเปลี่ยนชื่อจาก Philippe Pages เป็นชื่อใหม่ว่า Richard Clayderman และทำให้เขามีชื่อเสียงแพร่ไปทั่วโลก ขายแผ่นเสียงได้ไม่ต่ำกว่า 22 ล้านแผ่น ในปี พ.ศ. 2531 คุณวิมล เตชะไพบุลย์ ได้เชิญ Richard Clayderman เดินทางมาแสดงที่เมืองไทย พร้อมกับบันทึก

เสียงเพลงไทยจำนวน 10 เพลง ในจำนวนนี้มีเพลงพระราชานิพนธ์อยู่ 4 เพลงด้วยกันคือ Falling Rain, Magic Beams, Love in Spring และ Candle Light Blues

5. เพลงพระราชานิพนธ์ บรรเลง โดยคณะ Infinity @ 055005 แผ่นเสียงชุดนี้เป็นเพลงบรรเลงในลีลา Fusion Jazz โดยคณะ Infinity ซึ่งบันทึกเมื่อเดือนกันยายน 2532 มีทั้งหมด 8 เพลงด้วยกันคือ ไร่เดือน ยามค่ำ สายลม แสงเทียน ผืน เกาะในฝัน ยามเย็น และเพลงสายฝน ซึ่งเป็นผลงานการเรียบเรียงเสียงประสานของ ศราวุธ สุปัญญา

6. เพลงพระราชานิพนธ์ บรรเลงชุด สายฝน โดยวงบางกอกแซกโซโฟนควอเทต วงบางกอกแซกโซโฟนควอเทต (Bangkok Saxophone Quartet; BSQ) ได้บันทึกเสียงเพลงพระราชานิพนธ์ในชุด สายฝน มีทั้งหมด 16 เพลงด้วยกัน เป็นการบรรเลงด้วยวงแซกโซโฟน 4 ชิ้น โซปราโน อัลโต เทเนอร์และบาริโตนแซกโซโฟน มีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้ให้กับพิพิธภัณฑสถานเด็ก ซึ่งสนับสนุนการบันทึกเสียงโดยธนาคารกสิกรไทย บันทึกเสียงเมื่อ ปี 2535 ซีดีชุดนี้เป็นผลงานชิ้นแรกของวงบางกอกแซกโซโฟนควอเทต

7. เพลงพระราชานิพนธ์ (บรรเลง) จัดทำโดยสำนักพระราชวัง CD-2005 แผ่นซีดีชุดนี้เป็นการนำเพลงพระราชานิพนธ์บรรเลงจำนวน 40 เพลง โดยบรรเลงเป็นวงขนาดใหญ่ (Big Band) แต่ไม่มีรายละเอียดอื่นใด

8. เทป-แผ่นเสียง ตรามงกุฏ แม่ไม้เพลงไทย ถ่ายสำเนา เป็นเทปจากแผ่นเสียง (Long Play) ตรามงกุฏ เป็นเพลงขับร้องโดย สุเทพ วงศ์กำแหง จินตนา สุขสถิตย์ สวลี ผกาพันธ์ ขรินทร์ นันทนาคร อย่างไรก็ตาม เพลงชุดนี้ไม่ได้บันทึกเสียงขึ้นมาใหม่ เพียงแต่นำเพลงที่บันทึกไว้แล้วในแผ่นเสียงเก่ามาบันทึกลงในเทปคาสเซตใหม่ เพื่อยืดอายุของเพลงในชุดนี้ เพราะแผ่นเสียงหมดความนิยมอีกต่อไป

9. เทปเพลงพระราชานิพนธ์ เทปชุดนี้ได้ทำขึ้นเป็นเพลงบรรเลง บรรเลงด้วยวงดนตรีขนาดเล็ก เรียบเรียงเสียงประสานโดย ประสิทธิ์ พยอมยงค์ ซึ่งเป็นนักเปียโนและเรียบเรียงเสียงประสานที่มีชื่อเสียงของไทย

10. เทปเพลงพระราชานิพนธ์ กีตาร์คลาสสิก ชุด คินหนึ่ง เทปเพลงพระราชานิพนธ์ชุดนี้ได้เรียบเรียงเสียงประสานขึ้นสำหรับกีตาร์คลาสสิกและเครื่องไฟฟ้า (String) โดย เขตต์อรัญ เลิศพิพัฒน์ และอนุวัฒน์ สืบสุวรรณ โดยมีซึกกี ไอเคิลมานน์ เป็นผู้เล่น

11. เพลงพระราชานิพนธ์ชุดพิเศษ เป็นเพลงพระราชานิพนธ์ที่จัดทำขึ้นโดย คณะกรรมการเอกลักษณ์แห่งชาติ อำนวยการผลิตโดย อาจารย์แมนรัตน์ ศรีกรานนท์ ออกมาเป็นเทป 3 ม้วนด้วยกัน ม้วนที่ 1 เป็นเพลงร้อง มีนักร้องรุ่นเก่าและนักร้องรุ่นใหม่ อาทิ สวลี ผกาพันธ์ สุเทพ วงศ์กำแหง จินตนา สุขสถิตย์ วัชรภรณ์ สุขสวัสดิ์ คณะนักร้อง Hot Peppers เศรษฐา ศิระฉายา ัญญชูลี บัวแก้ว นนทิยา จิวบางป่า ระวีวรรณจินดา ทิพย์วรรณ ปิ่นภิบาล และอิสริยา คูประเสริฐ ส่วนเทปม้วนที่ 2-3 เป็นเพลงบรรเลง

ผลงานการเรียบเรียงและการบรรเลงในชุดนี้เป็นผลงานของนักดนตรีของไทยเป็นส่วนใหญ่ ประกอบด้วย

แมนรัตน์ ศรีกรานนท์ ประสิทธิ์ พยอมยงค์ ปราจีน ทรงเผ่า อิทินันท์ อินทรนันท์ กิตติคุณ สดประเสริฐ วิจิตร จิตรังสรรค์ และมีผลงานการเรียบเรียงเสียงประสานของพระเจนดุริยางค์ เพลงสายฝน มาบันทึกไว้ด้วย

ในวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคมของทุกปี และวันสำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับวันราชสำนัก ปวงพสกนิกรจะได้ยินเพลงพระราชนิพนธ์ทั่วไทย ทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ แม้กระทั่งในสายการบินไทย ซึ่งได้ใช้เพลงพระราชนิพนธ์ โดยรวบรวมเพลงบรรเลงเปิดตลอดเดือนพฤศจิกายนและธันวาคม ทั้งสายการบินภายในและภายนอกประเทศ

พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ของปวงชนชาวไทย ขณะเดียวกันพระองค์ทรงเป็นนักดนตรีที่ยิ่งใหญ่ ทรงเป็นดุริยางค์ที่ยิ่งใหญ่ ทรงเป็นหลักชัยให้กับนักดนตรี ทรงเป็นแสงเทียนให้กับนักเรียนที่เรียนดนตรี และมีเป้าหมายที่จะยึดดนตรีเป็นอาชีพในอนาคตต่อไป